LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

N U T A R I M A S
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ĮSTATYMO 8 STRAIPSNIO 2 IR 4 DALIŲ, 9 STRAIPSNIO 1 DALIES 4 PUNKTO IR 4 DALIES, 22 STRAIPSNIO 1 PUNKTO, 24 STRAIPSNIO 2 DALIES 5 BEI 11 PUNKTŲ, 26 STRAIPSNIO 3 DALIES 7 PUNKTO, 31 STRAIPSNIO 2, 4 DALIŲ IR 6 DALIES 2 PUNKTO, 37 STRAIPSNIO 4 DALIES, 45 STRAIPSNIO 4 DALIES ATITIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

1999 m. lapkričio 23 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Jarašiūno, Egidijaus Kūrio, Zigmo Levickio, Augustino Normanto, Vlado Pavilonio, Jono Prapiesčio, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko ir Teodoros Staugaitienės,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės atstovui Seimo nariui Petrui Papovui,

suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovei Seimo kanceliarijos Teisės departamento vyresniajai konsultantei Onai Buišienei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio 1 dalimi, viešame Teismo posėdyje 1999 m. lapkričio 10 d. išnagrinėjo bylą Nr. 17/98 pagal pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar 1998 m. balandžio 28 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo įstatymu pakeisto Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 8 straipsnio 2 dalis ir 9 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui, 8 straipsnio 4 dalis – Konstitucijos 93 straipsniui, 22 straipsnio 1 punktas – Konstitucijos 5 ir 94 straipsniams, 24 straipsnio 2 dalies 5 bei 11 punktai ir 26 straipsnio 3 dalies 7 punktas – Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai, 31 straipsnio 2 bei 4 dalys ir 6 dalies 2 punktas – Konstitucijos 98 straipsniui, 37 straipsnio 4 dalis – Konstitucijos 95 straipsnio 1 daliai, 45 straipsnio 4 dalis – Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

Konstitucinis Teismas

n u s t a t ė:

I

Seimas 1998 m. balandžio 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo įstatymą (Žin., 1998, Nr. 41(1)-1131), kuriuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymą (toliau nutarime – Įstatymas) išdėstė nauja redakcija.

Pareiškėjas – Seimo narių grupė prašo ištirti, ar Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis ir 9 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui, 8 straipsnio 4 dalis – Konstitucijos 93 straipsniui, 22 straipsnio 1 punktas – Konstitucijos 5 ir 94 straipsniams, 24 straipsnio 2 dalies 5 bei 11 punktai ir 26 straipsnio 3 dalies 7 punktas – Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai, 31 straipsnio 2 bei 4 dalys ir 6 dalies 2 punktas – Konstitucijos 98 straipsniui, 37 straipsnio 4 dalis – Konstitucijos 95 straipsnio 1 daliai, 45 straipsnio 4 dalis – Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

II

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais.

1. Įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Po Seimo rinkimų Vyriausybė grąžina įgaliojimus Respublikos Prezidentui tą dieną, kai naujasis Seimas susirenka į pirmąjį posėdį.“ Tuo tarpu Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad Vyriausybė grąžina savo įgaliojimus Respublikos Prezidentui po Seimo rinkimų arba išrinkus Respublikos Prezidentą. Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių. Konstitucijoje nenumatyta, kad Vyriausybė gali grąžinti įgaliojimus tik tada, kai Seimas susirenka į pirmąjį posėdį. Pagal Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punktą Vyriausybė privalo atsistatydinti po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė. Ši nuostata papildo Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalį. Vadinasi, Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis prieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui. Pareiškėjo nuomone, nurodytiems Konstitucijos straipsniams prieštarauja taip pat ir Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas.

2. Įstatymo 8 straipsnyje nepaaiškinta, kada pripažįstama, jog Vyriausybėje pasikeitė daugiau kaip pusė ministrų, nereguliuojama, kurie ministrai turi prisiekti, kai Vyriausybė, grąžinusi įgaliojimus ir iš naujo gavusi pasitikėjimą, pradeda eiti savo pareigas: ar visi ministrai, ar tik naujai paskirtieji. Konstitucijos 93 straipsnyje nustatyta, kad pradėdami eiti savo pareigas Ministras Pirmininkas ir ministrai Seime prisiekia. Įstatyme išdėstytas teisinis reguliavimas, pareiškėjo teigimu, sudaro galimybę nevienodai aiškinti 8 straipsnio 4 dalies normas lyginant jas su Konstitucijos 93 straipsniu.

3. Įstatymo 22 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad Vyriausybė saugo konstitucinę santvarką. Konstitucijos 94 straipsnyje, kuriame išvardijami pagrindiniai Vyriausybės įgaliojimai, nenumatyta, kad Vyriausybė saugo konstitucinę santvarką. Pagal Konstitucijos 5 straipsnį valstybės valdžią vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas. Šiame straipsnyje įtvirtinti valdžių padalijimo ir valdžios galių ribojimo principai. Taigi, pareiškėjo nuomone, darytina išvada, kad Įstatymo 22 straipsnio 1 punkto norma išplečia Vyriausybės galias, kurias jai suteikia Konstitucija, todėl prieštarauja Konstitucijos 5 ir 94 straipsniams.

4. Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyta, kad Ministras Pirmininkas turi teisę skirti ir atleisti iš pareigų departamentų prie ministerijų vadovus, ministro teikimu – viceministrus, nustatyti jų skaičių. Panaši nuostata įtvirtinta ir to paties straipsnio 2 dalies 11 punkte, pagal kurį Ministras Pirmininkas turi teisę ministrų teikimu skirti ir kitų įstaigų prie ministerijų vadovus. Įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 7 ir 11 punktuose įtvirtinta ministro teisė teikti Ministrui Pirmininkui siūlymus dėl viceministrų skyrimo ir atleidimo, skirti ir atleisti iš pareigų įstaigų prie ministerijų vadovus. Konstitucijos 98 straipsnyje nurodoma, kad ministras vadovauja ministerijai. Pagal Konstitucijos 96 straipsnį ministras yra atsakingas Seimui, Respublikos Prezidentui ir tiesiogiai pavaldus Ministrui Pirmininkui. Tai suponuoja ministro savarankiškumą ir jo atskaitingumą bei atsakomybę priimant sprendimus. Ministras, vadovaudamas ministerijai, turi savarankišką teisę pasirinkti savo komandą ir pareigūnus. Pareiškėjo teigimu, Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 ir 11 punktai, 26 straipsnio 3 dalies 7 punktas prieštarauja Konstitucijos 96 straipsniui ir 98 straipsnio 1 daliai.

5. Įstatymo 31 straipsnyje vartojamas terminas „viceministras“. Pagal „Tarptautinių žodžių žodyną“ ši sąvoka reiškia ministro pavaduotoją. Įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ministras vadovauja ministerijos padaliniams tiesiogiai ar per viceministrus ir ministerijos sekretorių. Šio straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad viceministras užtikrina jo įgaliojimams priskirtose srityse ministro nustatytos politikos įgyvendinimą, teikia ministrui įstatymų ir kitų teisės aktų projektus. Tokie viceministro įgaliojimai, pareiškėjo nuomone, suteikia jam ministro pavaduotojo galias, todėl Įstatymo 31 straipsnio 2 ir 4 dalys prieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 ir 2 dalims.

6. Įstatymo 31 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatyta, kad ministerijos sekretorius atsako už ministerijos ūkinę ir finansinę veiklą. Pagal Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalį ministerijai vadovauja ministras, todėl jis yra atsakingas ir už ministerijos ūkinę bei finansinę veiklą. Pareiškėjo teigimu, Įstatymo 31 straipsnio 6 dalies 2 punktas prieštarauja Konstitucijos 98 straipsniui.

7. Įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad svarbiausi klausimai gali būti aptariami prieš Vyriausybės posėdžius Ministro Pirmininko sudarytuose nuolatiniuose arba laikinuosiuose Vyriausybės komitetuose, taip pat Vyriausybės sekretoriaus šaukiamuose ministerijų sekretorių pasitarimuose. Iš šios formuluotės neaišku, kokius svarbiausius klausimus gali aptarti Vyriausybės sekretoriaus šaukiami ministerijų sekretorių pasitarimai. Jeigu tai yra Vyriausybės kompetencijai priskirtini klausimai, tokiu atveju Įstatymo 37 straipsnio 4 dalis prieštarauja Konstitucijos 95 straipsnio 1 daliai.

8. Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad Vyriausybės sekretorius pagal savo kompetenciją gali leisti pavedimus – rezoliucijas ministerijoms (ministerijų sekretoriams) ar įstaigoms prie Vyriausybės. Kadangi ministerijai vadovauja ministras, tai, kad Įstatyme nurodyta teisė suteikiama Vyriausybės sekretoriui, pareiškėjo nuomone, prieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

III

Rengiant bylą teisminiam posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerės D. Kutraitės-Giedraitienės, Lietuvos teisės akademijos Valstybinio valdymo fakulteto Konstitucinės teisės katedros vedėjos dr. T. Birmontienės ir Vyriausiosios rinkimų komisijos paaiškinimai.

D. Kutraitės-Giedraitienės ir T. Birmontienės paaiškinimuose teigiama, kad pareiškėjo prašyme nurodyti Įstatymo straipsniai, jų dalys ir punktai neprieštarauja Konstitucijai.

Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko rašte paaiškinama, kaip Vyriausioji rinkimų komisija interpretuoja sąvokas „po Seimo rinkimų“, „išrinkus naują Seimą“, „Seimas laikomas išrinktu“.

Konstitucinis Teismas

k o n s t a t u o j a:

I

1.1. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Įstatymo 9 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijai. Prašymo argumentuojamojoje dalyje jis nurodo ir kitą Įstatymo 9 straipsnio dalį: pasak jo, Konstitucijai prieštarauja ne tik Įstatymo 9 straipsnio 4 dalis, bet ir 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas.

Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjas prašo ištirti atskirų Įstatymo straipsnių, jų dalių, punktų, kurie reguliuoja Vyriausybės įgaliojimų grąžinimą ir Vyriausybės atsistatydinimą, atitikimą Konstitucijai, o pareiškėjo prašymo argumentuojamojoje dalyje nurodytame Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte yra reguliuojami Vyriausybės atsistatydinimo klausimai, Konstitucinis Teismas taip pat tirs, ar Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas neprieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

1.2. Pareiškėjas savo prašyme prašo ištirti, ar Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 ir 11 punktai neprieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai, tačiau prašymo argumentuojamojoje dalyje jis susiaurina savo prašymą ir nurodo, kad, jo nuomone, Konstitucijai prieštarauja tos Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatos, pagal kurias Ministras Pirmininkas turi teisę skirti ir atleisti iš pareigų viceministrus, nustatyti jų skaičių, skirti ir atleisti iš pareigų departamentų prie ministerijos vadovus.

Atsižvelgdamas į nurodytus motyvus Konstitucinis Teismas tirs ne viso Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkto, o tik tų šiame punkte esančių teisės normų, kurios reguliuoja Ministro Pirmininko teisę skirti ir atleisti iš pareigų viceministrus, departamentų prie ministerijos vadovus bei jų pavaduotojus, atitikimą Konstitucijai.

1.3. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 bei 11 punktai ir 26 straipsnio 3 dalies 7 punktas neprieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai, kurioje nustatyta

ministro kompetencija vadovauti ministerijai. Prašymo argumentuojamojoje dalyje jis taip pat nurodo, kad, jo nuomone, minėti Įstatymo straipsnių punktai prieštarauja ir Konstitucijos 96 straipsniui.

Atsižvelgdamas į pareiškėjo išdėstytus argumentus ir į Konstitucijos 96 straipsnio 2 dalies turinį, Konstitucinis Teismas taip pat tirs, ar nurodyti Įstatymo straipsnių punktai neprieštarauja Konstitucijos 96 straipsnio 2 daliai.

II

Dėl Įstatymo 8 straipsnio 2 dalies atitikimo Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

2.1. Įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Po Seimo rinkimų Vyriausybė grąžina įgaliojimus Respublikos Prezidentui tą dieną, kai naujasis Seimas susirenka į pirmąjį posėdį.“ Pareiškėjas teigia, kad tai prieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai, 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui. Pareiškėjo nuomone, Vyriausybė turi grąžinti savo įgaliojimus Respublikos Prezidentui ne tą dieną, kai naujasis Seimas susirenka į pirmąjį posėdį, o tą dieną, kai Seimas yra išrinktas.

2.2. Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „Vyriausybė grąžina savo įgaliojimus Respublikos Prezidentui po Seimo rinkimų arba išrinkus Respublikos Prezidentą“.

Nagrinėjant Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo po Seimo rinkimų klausimą Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalies normos negalima aiškinti ją atribojus nuo kitų Konstitucijos normų, nes konstitucinės normos, reguliuojančios įvairius Vyriausybės formavimo klausimus, taip pat Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės tarpusavio santykius, yra išdėstytos įvairiuose Konstitucijos straipsniuose. Todėl, atskleidžiant Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalies turinį, bus taikomas ne vien lingvistinis, bet ir sisteminis aiškinimo metodas.

Nagrinėjant, kada konkrečiai Vyriausybė turi grąžinti savo įgaliojimus, labai svarbu nustatyti sąvokos „po Seimo rinkimų“ turinį.

Atskleidžiant, ką reiškia sąvoka „po Seimo rinkimų“, atsižvelgtina į tai, kad pagal Konstitucijos 59 straipsnio 1 dalį „Seimo narių įgaliojimų laikas pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį. Nuo šio posėdžio pradžios baigiasi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikas“. Naujai išrinktą Seimą susirinkti į pirmąjį posėdį, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų po Seimo išrinkimo, kviečia Respublikos Prezidentas. Jeigu Respublikos Prezidentas nekviečia Seimo susirinkti, Seimo nariai renkasi patys kitą dieną pasibaigus 15 dienų terminui (Konstitucijos 65 straipsnis). Pagal Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalį Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių. Tai, kad yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių, paskelbia Vyriausioji rinkimų komisija (Seimo statuto 82 straipsnio 1 dalis).

Taigi pagal Konstituciją, kai Seimas yra išrinktas, iki naujai išrinkto Seimo susirinkimo į pirmąjį posėdį, nuo kurio pradžios naujasis Seimas pradeda funkcionuoti kaip valstybės valdžios institucija, yra tam tikras laikotarpis. Jo trukmė priklauso nuo to, kada susirinkti naujai išrinktą Seimą pakvies Respublikos Prezidentas, tačiau šis laikotarpis negali būti ilgesnis negu 15 dienų (Konstitucijos 65 straipsnis). Per šį laikotarpį kadenciją baigiantis Seimas turi visus Konstitucijoje ir įstatymuose jam nustatytus įgaliojimus. Tuo metu taip pat išlieka Vyriausybės ryšys su ankstesniuoju Seimu, nes būtent jis dalyvavo formuojant Vyriausybę – pritarė Ministro Pirmininko kandidatūrai, taip pat pritarė Vyriausybės programai, taip suteikdamas Vyriausybei įgaliojimus veikti (Konstitucijos 92 straipsnio 5 dalis). Naujai išrinktas Seimas nuo rinkimų rezultatų paskelbimo iki savo pirmojo posėdžio pradžios dar neveikia kaip valstybės valdžios institucija, nes išrinkti Seimo nariai dar nėra įgiję visų Tautos atstovų teisių.

Naujai išrinktam Seimui susirinkus į pirmąjį posėdį, nuo šio posėdžio pradžios pasibaigia ankstesniojo Seimo narių įgaliojimai. Pasibaigus šiems įgaliojimams, nebelieka ankstesniojo Seimo

– vieno iš subjektų, iš kurio Vyriausybė gavo įgaliojimus veikti. Būtent todėl Vyriausybė grąžina savo įgaliojimus Respublikos Prezidentui tą dieną, kai baigiasi ankstesniojo Seimo įgaliojimai.

Vadovaujantis nurodytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 92 straipsnio 4 daliai.

2.3. Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių“. Ši konstitucinė norma nustato, kiek Seimo narių turi būti išrinkta, kad būtų galima konstatuoti juridinį faktą, jog yra išrinktas naujas Seimas. Kaip minėta, faktą, kad yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių, konstatuoja Vyriausioji rinkimų komisija. Šio juridinio fakto konstatavimas yra labai svarbus, nes dėl jo kyla Konstitucijoje numatyti teisiniai padariniai: Respublikos Prezidentui atsiranda pareiga sukviesti naujai išrinktą Seimą į pirmąjį posėdį, kuris turi įvykti ne vėliau kaip per 15 dienų; jeigu Respublikos Prezidentas nekviečia Seimo susirinkti, naujai išrinkto Seimo nariai renkasi patys pasibaigus 15 dienų terminui (Konstitucijos 65 straipsnis).

Sprendžiant, ar Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, atsižvelgtina į tai, kad šioje dalyje nereguliuojama, kada Vyriausybė turi grąžinti įgaliojimus Respublikos Prezidentui. Joje nustatoma, kada yra pripažįstama, jog Seimas laikomas išrinktu. Vyriausybės įgaliojimų grąžinimas Respublikos Prezidentui po Seimo rinkimų yra įtvirtintas Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje, taip pat 84 straipsnio 6 punkte ir, kaip šiame Konstitucinio Teismo nutarime jau buvo konstatuota, yra siejamas su ankstesniojo Seimo įgaliojimų pasibaigimu.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai.

2.4. Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta, kad Vyriausybė turi atsistatydinti „po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė“. Ši teisės norma įtvirtina vieną iš Vyriausybės atsistatydinimo pagrindų. Įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad „po Seimo rinkimų Vyriausybė grąžina įgaliojimus Respublikos Prezidentui tą dieną, kai naujasis Seimas susirenka į pirmąjį posėdį“. Šia teisės norma reguliuojami kitokie santykiai, t. y. Vyriausybės įgaliojimų grąžinimas. Pažymėtina, kad sąvokos „Vyriausybės atsistatydinimas“ ir „Vyriausybės įgaliojimų grąžinimas“ nėra tapačios, jos susijusios su skirtingomis teisinėmis situacijomis ir skirtingais teisiniais padariniais (Konstitucinio Teismo 1998 m. sausio 10 d. nutarimas).

Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte reguliuojami Vyriausybės atsistatydinimo, o ne Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo santykiai, darytina išvada, jog Įstatymo 8 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

III

Dėl Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkto ir 4 dalies atitikimo Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

3.1. Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad Vyriausybė privalo atsistatydinti „išrinkus naują Seimą, kai jis susirenka į pirmąjį posėdį“. Pareiškėjo nuomone, 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas prieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

Pažymėtina, kad ginčijamame Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodomas vienas iš atvejų, kada Vyriausybė turi atsistatydinti, tuo tarpu Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalyje nustatoma, kada Seimas laikomas išrinktu.

Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalyje Vyriausybės atsistatydinimo klausimai nėra reguliuojami, darytina išvada, jog Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas neprieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai.

3.2. Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „Vyriausybė grąžina savo įgaliojimus Respublikos Prezidentui po Seimo rinkimų arba išrinkus Respublikos Prezidentą“. Taigi Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje reguliuojami Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo klausimai. Tuo

tarpu ginčijamame Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodoma, kad Vyriausybė turi atsistatydinti išrinkus naują Seimą, kai jis susirenka į pirmąjį posėdį. Taigi Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte reguliuojami santykiai, susiję ne su Vyriausybės įgaliojimų grąžinimu, o su jos atsistatydinimu.

Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje nereguliuojami Vyriausybės atsistatydinimo klausimai, darytina išvada, jog Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas neprieštarauja Konstitucijos 92 straipsnio 4 daliai.

3.3. Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta, kad Vyriausybė privalo atsistatydinti „po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė“. Pagal Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalį „Vyriausybė privalo atsistatydinti taip pat šiais atvejais: 1) kai Seimas du kartus iš eilės nepritaria naujai sudarytos Vyriausybės programai; 2) kai Seimas visų Seimo narių balsų dauguma slaptu balsavimu pareiškia nepasitikėjimą Vyriausybe ar Ministru Pirmininku; 3) kai Ministras Pirmininkas atsistatydina ar miršta“. Be to, Vyriausybė turi atsistatydinti, kai pasikeitus daugiau kaip pusei ministrų Vyriausybė iš naujo negauna Seimo įgaliojimų (Konstitucijos 101 straipsnio 2 dalis). Pažymėtina, kad Konstitucijoje numatytas Vyriausybės privalomo atsistatydinimo pagrindų sąrašas yra baigtinis. Tai reiškia, kad įstatymais negalima nustatyti jokių kitų naujų Vyriausybės privalomo atsistatydinimo pagrindų, taip pat kad įstatymais šių pagrindų negalima pakeisti (susiaurinti ar išplėsti).

Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad Vyriausybė privalo atsistatydinti „išrinkus naują Seimą, kai jis susirenka į pirmąjį posėdį“. Tuo tarpu Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte yra nurodoma, kad Vyriausybė turi atsistatydinti „po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė“. Palyginus Įstatyme ir Konstitucijoje nustatytus Vyriausybės atsistatydinimo pagrindus darytina išvada, kad jie nesutampa, nes apibūdina skirtingas teisines situacijas: pagal Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktą Vyriausybė turi atsistatydinti, kai naujai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį, o pagal Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punktą – po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė.

Pažymėtina, kad Vyriausybės sudarymas yra ne vienkartinis aktas, bet procesas, kuris apima įvairius veiksmus: antai Respublikos Prezidentas turi pateikti Seimui Ministro Pirmininko kandidatūrą (Konstitucijos 84 straipsnio 8 punktas), Seimas turi pritarti šiai kandidatūrai (Konstitucijos 67 straipsnio 6 punktas), Respublikos Prezidentas turi paskirti Ministrą Pirmininką, pavesti jam sudaryti Vyriausybę ir patvirtinti jos sudėtį (Konstitucijos 84 straipsnio 4 punktas).

Sąvokos „naujai išrinkto Seimo pirmasis posėdis“ ir „Vyriausybės sudarymas“ nėra tapačios, jos apibūdina skirtingas teisines situacijas. Taigi Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punkte yra nustatytas Konstitucijoje nenumatytas Vyriausybės atsistatydinimo pagrindas.

Pagal Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalį valdžios galias riboja Konstitucija. Įstatyme nustačius Konstitucijoje nenumatytą Vyriausybės atsistatydinimo pagrindą yra peržengtos Konstitucijoje Seimui nustatytos galios.

Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus darytina išvada, kad Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

3.4. Įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „Vyriausybės atsistatydinimą priima Respublikos Prezidentas ir prireikus paveda jai toliau eiti pareigas. Jis gali pavesti vienam iš ministrų eiti Ministro Pirmininko pareigas, kol bus sudaryta nauja Vyriausybė“. Pareiškėjo nuomone, tai prieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai, 92 straipsnio 4 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

Kaip minėta, Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/ 5 Seimo narių“. Šios teisės normos paskirtis – nustatyti, kada Seimas laikomas išrinktu.

Tuo tarpu Įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje esančios teisės normos turinys yra visiškai kitoks: ji nurodo subjektą, kuriam suteikti įgaliojimai priimti Vyriausybės atsistatydinimą (tai priskirta Respublikos Prezidento kompetencijai), taip pat nustato, kokius veiksmus Respublikos Prezidentas

gali atlikti po to, kai priima Vyriausybės atsistatydinimą. Pažymėtina, kad Įstatymo 9 straipsnio 4 dalies tekstas pakartoja Konstitucijos 84 straipsnio 7 punkto pirmojo sakinio tekstą.

Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kada Seimas laikomas išrinktu, o ne Vyriausybės atsistatydinimo tvarka, darytina išvada, jog Įstatymo 9 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 55 straipsnio 2 daliai.

3.5. Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje, kaip minėta, reguliuojami Vyriausybės įgaliojimų grąžinimo klausimai. Tuo tarpu pareiškėjo ginčijamoje Įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje reguliuojami Vyriausybės atsistatydinimo klausimai. Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 92 straipsnio 4 dalyje nereguliuojami Vyriausybės atsistatydinimo klausimai, darytina išvada, jog Įstatymo 9 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 92 straipsnio 4 daliai.

3.6. Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta, kad Vyriausybė privalo atsistatydinti „po Seimo rinkimų, kai sudaroma nauja Vyriausybė“. Šioje teisės normoje nurodoma, kada Vyriausybė privalo atsistatydinti. Tuo tarpu Įstatymo 9 straipsnio 4 dalyje, kaip minėta, nustatoma, kad Vyriausybės atsistatydinimą priima Respublikos Prezidentas, ir nurodoma, kokius veiksmus jis gali atlikti po to, kai priima Vyriausybės atsistatydinimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punkte reguliuojami kitokie santykiai nei tie, kuriuos reguliuoja Įstatymo 9 straipsnio 4 dalis, darytina išvada, jog Įstatymo 9 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

IV

Dėl Įstatymo 8 straipsnio 4 dalies atitikimo Konstitucijos 93 straipsniui.

Įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad kai pasikeičia daugiau kaip pusė ministrų, Vyriausybė turi iš naujo gauti Seimo įgaliojimus. Pareiškėjas prašo ištirti, ar tai neprieštarauja Konstitucijos 93 straipsniui.

Konstitucijos 93 straipsnyje nustatyta, kad „pradėdami eiti savo pareigas, Ministras Pirmininkas ir ministrai Seime prisiekia būti ištikimi Lietuvos Respublikai, laikytis Konstitucijos ir įstatymų. Priesaikos tekstą nustato Vyriausybės įstatymas“. Ši konstitucinė norma nustato sąlygą, kurią Ministras Pirmininkas ir ministrai turi įvykdyti, kad galėtų pradėti eiti savo pareigas: jie turi prisiekti Seime. Kol Ministras Pirmininkas, ministrai nėra prisiekę Seime, jie negali eiti savo pareigų, t. y. negali vykdyti Konstitucijoje ir įstatymuose, kituose teisės aktuose numatytų įgaliojimų.

Įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kada Vyriausybė turi iš naujo gauti Seimo įgaliojimus (t. y. kai pasikeičia daugiau kaip pusė ministrų). Pažymėtina, kad šis tekstas pažodžiui pakartoja Konstitucijos 101 straipsnio 2 dalies pirmojo sakinio tekstą. Konstitucinis Teismas 1999 m. balandžio 20 d. nutarime yra konstatavęs, kad „įgaliojimų iš naujo gavimo institutas yra viena iš Vyriausybės parlamentinės priežiūros formų, kurią taikydamas Seimas gali patikrinti, ar Vyriausybėje pasikeitus daugiau kaip pusei ministrų tebevykdoma Vyriausybės programa, kuriai Seimas buvo pritaręs“.

Atsižvelgiant į tai, kad Konstitucijos 93 straipsnyje yra reguliuojami Ministro Pirmininko ir ministrų priesaikos klausimai ir nereguliuojamas Vyriausybės įgaliojimų iš naujo gavimas, darytina išvada, jog Įstatymo 8 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 93 straipsniui.

V

Dėl Įstatymo 22 straipsnio 1 punkto atitikimo Konstitucijos 5 ir 94 straipsniams.

5.1. Įstatymo 22 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad Vyriausybė „saugo konstitucinę santvarką ir Lietuvos Respublikos teritorijos neliečiamybę, tvarko krašto reikalus, garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką“. Pareiškėjas teigia, kad nuostata „Vyriausybė saugo

konstitucinę santvarką“ prieštarauja Konstitucijos 5 ir 94 straipsniams. Pareiškėjo nuomone, nurodyta Įstatymo nuostata išplečia Vyriausybės galias, kurias jai priskiria Konstitucija.

Konstitucijos 94 straipsnyje nustatyta, kad Vyriausybė tvarko krašto reikalus, saugo Lietuvos Respublikos teritorijos neliečiamybę, garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką, koordinuoja ministerijų ir kitų Vyriausybės įstaigų veiklą, rengia valstybės biudžeto projektą ir teikia jį Seimui, užmezga diplomatinius santykius su užsienio valstybėmis ir kt. Vyriausybės įgaliojimai nustatyti ir kituose Konstitucijos straipsniuose (84, 89, 123, 128 ir kt.). Pažymėtina, kad Konstitucijoje numatytas Vyriausybės įgaliojimų sąrašas nėra baigtinis. Pagal Konstitucijos 94 straipsnio 7 punktą Vyriausybė „vykdo kitas pareigas, kurias Vyriausybei paveda Konstitucija ir kiti įstatymai“.

Tokį konstitucinį Vyriausybės įgaliojimų reguliavimą lemia tai, kad valstybės valdymo sritys ir valdymo funkcijos yra labai įvairios, jos gali kisti. Vyriausybės veikla yra ne tik vykdomojo, bet ir tvarkomojo pobūdžio. Vykdydama įstatymus ir Seimo nutarimus, Vyriausybė pati leidžia norminius ir individualius teisės aktus, užtikrina jų vykdymą. Kita vertus, Vyriausybei vykdant Konstitucijos jai priskirtas funkcijas, jos įgaliojimai gali priklausyti nuo šalies ekonominės bei socialinės būklės, sprendžiamų problemų ir daugelio kitų aplinkybių, kurioms pasikeitus gali keistis ir Vyriausybės įgaliojimų turinys bei apimtis. Todėl, kaip minėta, Konstitucijoje yra įtvirtinti tik svarbiausi Vyriausybės įgaliojimai ir nustatoma, kad Vyriausybė vykdo ne tik Konstitucijoje, bet ir kituose įstatymuose nurodytas pareigas (Konstitucijos 94 straipsnio 7 punktas).

5.2. Įstatymo 22 straipsnio 1 punkte, kaip minėta, be kitų Vyriausybės įgaliojimų, nurodoma, kad Vyriausybė saugo konstitucinę santvarką.

Lietuvos Respublikos konstitucinė santvarka grindžiama žmogaus ir piliečio teisių bei laisvių, kaip didžiausios vertybės, prioritetu, taip pat principais, įtvirtinančiais Tautos suverenitetą, valstybės nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą, demokratiją, valstybės valdymo formą – respubliką, valstybės valdžių atskyrimą, jų savarankiškumą ir pusiausvyrą, vietos savivaldą ir pan. Saugoti konstitucinę santvarką – tai reiškia neleisti, kad būtų kėsinamasi į Konstitucijoje nustatytus socialinius, ekonominius, politinius santykius, sudarančius asmens, visuomenės ir valstybės gyvenimo pagrindus.

5.3. Konstitucijos 5 straipsnyje nustatyta, kad valstybės valdžią vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas, taip pat nurodoma, kad valdžios galias riboja Konstitucija. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tuo atveju, kai Konstitucijoje yra tiesiogiai nustatyti konkrečios valdžios institucijos įgaliojimai, nė viena kita institucija negali iš jos tų įgaliojimų perimti, o institucija, kurios įgaliojimai Konstitucijoje nustatyti, negali jų perduoti ar atsisakyti. Tokie įgaliojimai negali būti pakeisti ar apriboti įstatymu (1998 m. balandžio 21 d., 1999 m. birželio 3 d. nutarimai).

Pažymėtina, kad Konstitucija nepriskiria konstitucinės santvarkos saugojimo funkcijos tik kuriai nors vienai valstybės valdžios institucijai. Tai yra visų valstybės valdžios institucijų (Seimo, Respublikos Prezidento, Vyriausybės, Teismo), taip pat kitų valdžios įstaigų ir organizacijų konstitucinė priedermė, kylanti ne tik iš konkrečių įstatymų, bet pirmiausia iš Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo ir reikalavimo laikytis Konstitucijos, ją vykdyti, jos nepažeisti ir ją ginti. Be abejo, kiekviena valdžios institucija konstitucinę santvarką saugo tik jai būdingomis veiklos formomis ir naudodamasi tik Konstitucijos ir kitų įstatymų jai priskirtais įgaliojimais.

Sprendžiant, ar Įstatymo 22 straipsnio 1 punktas neprieštarauja Konstitucijai, esminę reikšmę turi tai, kad nurodytame punkte Vyriausybei nėra nustatyta kokių nors papildomų įgaliojimų, susijusių su konstitucinės santvarkos saugojimu, kurie pakeistų ar kaip nors apribotų kitoms valstybės valdžios institucijoms Konstitucijoje nustatytus įgaliojimus.

Konstitucinis Teismas pažymi, jog ginčijama Įstatymo nuostata, kad Vyriausybė saugo konstitucinę santvarką, negali būti aiškinama kaip suteikianti pagrindą Vyriausybei savo nutarimais nustatyti tokius valstybės valdymo institucijų įgaliojimus, kuriais, saugant konstitucinę santvarką, būtų įsiterpiama į kitų valstybės valdžios institucijų kompetenciją.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Konstitucijos 94 straipsnio 7 punktą Seimas turi įgaliojimus nustatyti Vyriausybės funkcijas ir kad Įstatymo 22 straipsnio 1 punkte nustačius, jog Vyriausybė saugo konstitucinę santvarką, šia teisės norma nėra pakeisti ar apriboti kitų valstybės valdžios institucijų konstituciniai įgaliojimai, darytina išvada, jog Seimas neperžengė Konstitucijoje jam nustatytų galių.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 22 straipsnio 1 punktas neprieštarauja Konstitucijos 5 ir 94 straipsniams.

VI

Dėl Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 ir 11 punktų, 26 straipsnio 3 dalies 7 punkto atitikimo Konstitucijos 96 straipsnio 2 daliai, 98 straipsnio 1 daliai.

6.1. Pareiškėjas teigia, kad pagal Konstituciją viceministrus, taip pat departamentų ir kitų įstaigų prie ministerijos vadovus turi skirti ne Ministras Pirmininkas, o ministras. Todėl, pareiškėjo nuomone, Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 ir 11 punktai prieštarauja Konstitucijos 96 straipsniui ir 98 straipsnio 1 daliai.

Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyta, kad Ministras Pirmininkas „skiria ir atleidžia iš pareigų Vyriausybės įstaigų – departamentų prie Vyriausybės vadovus (Vyriausybės kanclerio teikimu), teisės aktų numatytais atvejais – departamentų prie ministerijos vadovus (ministro teikimu) bei jų pavaduotojus (departamentų vadovų teikimu), ministrų teikimu skiria ir atleidžia iš pareigų viceministrus, nustato jų skaičių; savo iniciatyva atleidžia iš pareigų Ministro Pirmininko politinio ir asmeninio pasitikėjimo pagrindu skiriamus valstybės tarnautojus bei kitus Ministro Pirmininko skiriamus pareigūnus, pareiškęs nepasitikėjimą jais. Jiems tuo atveju netaikomas Darbo sutarties įstatymas, išmokama dviejų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio išeitinė kompensacija, išskyrus politinius pareigūnus, kuriems taikomos šio įstatymo 13 straipsnyje numatytos socialinės garantijos“.

Pagal Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 11 punktą Ministras Pirmininkas „įstatymų ar Vyriausybės nutarimų numatytais atvejais ministrų teikimu skiria departamentų ir kitų įstaigų prie ministerijų vadovus“.

Kaip minėta, Konstitucinis Teismas, atsižvelgdamas į pareiškėjo prašyme išdėstytus motyvus, tirs ne viso Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkto, bet tik tų šiame punkte esančių normų, kurios nustato Ministro Pirmininko teisę skirti ir atleisti iš pareigų viceministrus, taip pat departamentų prie ministerijos vadovus bei jų pavaduotojus, atitikimą Konstitucijai.

6.2. Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „ministras vadovauja ministerijai, sprendžia ministerijos kompetencijai priklausančius klausimus, taip pat vykdo kitas įstatymų numatytas funkcijas“.

Pažymėtina, kad Konstitucijoje tiesiogiai nenustatyta viceministrų, departamentų prie ministerijos vadovų bei jų pavaduotojų, kitų įstaigų prie ministerijų vadovų skyrimo ir atleidimo iš pareigų tvarka. Ši tvarka gali būti reguliuojama įstatymais ar kitais teisės aktais. Seimas įstatymais gali nustatyti tik tokią pareigūnų skyrimo ir atleidimo iš pareigų tvarką, kuri neprieštarautų Konstitucijos nuostatoms. Nagrinėjamo prašymo kontekste tai reiškia, kad Įstatyme nustatyta nurodytų pareigūnų skyrimo ir atleidimo iš pareigų tvarka neturi paneigti ar apriboti Konstitucijoje nustatytos ministro kompetencijos.

Taigi sprendžiant, ar ginčijamos Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punkto normos ir 11 punktas neprieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai, svarbu atskleisti Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje esančios nuostatos „ministras vadovauja ministerijai“ turinį, nustatyti, ar ginčijamuose Įstatymo straipsnių punktuose įtvirtinta viceministrų, departamentų prie ministerijos vadovų bei jų pavaduotojų, kitų įstaigų prie ministerijų vadovų skyrimo tvarka nepaneigia ministro konstitucinės kompetencijos.

6.3. Pažymėtina, kad Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalies nuostatos „ministras vadovauja ministerijai“ turinį sudaro šie elementai: ministras turi teisę įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pasirinkti ministerijos darbuotojus ir priimti juos į darbą bei atleisti iš darbo; ministras turi teisę organizuoti ministerijos darbuotojų darbą, kad būtų vykdomos įstatymais ir kitais teisės aktais ministerijai nustatytos funkcijos; ministras turi teisę duoti visiems ministerijos darbuotojams privalomus vykdyti nurodymus; ministras turi teisę taikyti drausminio poveikio priemones visiems ministerijos darbuotojams, kurie nevykdo savo pareigų ar ministro nurodymų arba netinkamai juos vykdo, taip pat skatinti visus ministerijos darbuotojus.

Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 ir 11 punktuose nustačius, kad viceministrus, o įstatymų ar Vyriausybės nutarimų numatytais atvejais – departamentų ir kitų įstaigų prie ministerijos vadovus ministro teikimu skiria ir atleidžia iš pareigų Ministras Pirmininkas, Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje nustatyta ministro kompetencija vadovauti ministerijai ribojama, nes ministrui nenustatyta teisė pačiam spręsti, ką paskirti į viceministro, departamento prie ministerijos vadovo ir jo pavaduotojo bei kitos įstaigos prie ministerijos vadovo pareigas. Nors pagal nurodytas Įstatymo nuostatas viceministrus, o įstatymų ar Vyriausybės nutarimų numatytais atvejais – departamentų ir kitų įstaigų prie ministerijos vadovus Ministras Pirmininkas skiria ministro teikimu, tačiau ministro teikimas nėra pakankama garantija, kuri užtikrintų, jog ministro konstitucinė teisė vadovauti ministerijai nebūtų pažeista.

Pažymėtina, kad Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje nustatyta ministro kompetencija vadovauti ministerijai suponuoja ministro asmeninę atsakomybę už ministerijos veiklą. Pagal Konstitucijos 96 straipsnio 2 dalį ministrai, vadovaudami jiems pavestoms valdymo sritims, yra atsakingi Seimui, Respublikos Prezidentui ir tiesiogiai pavaldūs Ministrui Pirmininkui. Konstitucijos 101 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ministrai turi atsiskaityti Seime už savo veiklą. Ministro atsakomybė už ministerijos veiklą nustatyta ir Įstatyme: antai jo 26 straipsnio 3 dalies 1 punkte numatyta, kad ministras „yra tiesiogiai atsakingas už Vyriausybės programos įgyvendinimą ministerijos kompetencijai priklausančiais klausimais“; šios dalies 2 punkte nustatyta, kad ministras „užtikrina įstatymų, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, Respublikos Prezidento dekretų, Vyriausybės nutarimų, Ministro Pirmininko potvarkių ir kitų teisės aktų vykdymą“. Ministro atsakomybė nustatyta ir kituose šio straipsnio punktuose.

Įstatyme nustačius tokią viceministrų, departamentų prie ministerijos vadovų bei jų pavaduotojų, kitų įstaigų prie ministerijos vadovų skyrimo ir atleidimo iš pareigų tvarką, kai ministras neturi teisės pats skirti ir atleisti iš pareigų nurodytus pareigūnus, yra sukurta tokia teisinė situacija, kai iš dalies paneigiama Konstitucijos 96 straipsnio 2 dalyje nustatyta ministro atsakomybė už ministerijos veiklą: pasirinkdamas, kas bus viceministru, departamento prie ministerijos vadovu bei jo pavaduotoju, kitos įstaigos prie ministerijos vadovu ministras nėra savarankiškas – jis yra teisiškai saistomas Ministro Pirmininko, kuris skiria ir atleidžia iš pareigų nurodytus pareigūnus, nuomonės ir jo sprendimo.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punktas ta apimtimi, kuria nustato Ministro Pirmininko teisę skirti ir atleisti iš pareigų viceministrus, departamentų prie ministerijos vadovus bei jų pavaduotojus, taip pat 24 straipsnio 2 dalies 11 punktas prieštarauja Konstitucijos 96 straipsnio 2 daliai ir 98 straipsnio 1 daliai.

6.4. Įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 7 punkte nustatyta, kad ministras „teikia Ministrui Pirmininkui siūlymus dėl viceministrų skyrimo ir atleidimo iš pareigų, dėl drausminių nuobaudų jiems skyrimo ar jų skatinimo“.

Kaip minėta, Įstatymo nuostatos, pagal kurias viceministrus, departamentų prie ministerijos vadovus bei jų pavaduotojus, kitų įstaigų prie ministerijos vadovus skiria ir atleidžia iš pareigų Ministras Pirmininkas, prieštarauja Konstitucijos 96 straipsnio 2 daliai ir 98 straipsnio 1 daliai. Kadangi pagal Konstituciją Ministrui Pirmininkui įstatymu negali būti nustatyta teisė skirti viceministrus, departamentų prie ministerijos vadovus bei jų pavaduotojus, kitų įstaigų prie ministerijos vadovus, Ministrui Pirmininkui įstatymu taip pat negali būti nustatyta teisė

nurodytiems pareigūnams skirti drausmines nuobaudas ar juos skatinti. Teisė skirti drausmines nuobaudas ar skatinti yra vienas iš svarbių svertų, padedančių vadovui pasiekti, kad jam pavaldūs asmenys tinkamai atliktų savo pareigas ir vykdytų vadovo nurodymus. Įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 7 punkte nustačius, kad ministras „teikia Ministrui Pirmininkui siūlymus dėl viceministrų skyrimo ir atleidimo iš pareigų, dėl drausminių nuobaudų jiems skyrimo ar jų skatininimo“, yra sukurta tokia teisinė situacija, kai ministras turi teisę tik siūlyti, bet ne pats spręsti viceministrų skyrimo ir atleidimo iš pareigų, drausminių nuobaudų jiems skyrimo ar jų skatinimo klausimus. Toks teisinis reguliavimas apriboja Konstitucijoje nustatytą ministro kompetenciją vadovauti ministerijai.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 7 punktas prieštarauja Konstitucijos 96 straipsnio 2 daliai ir 98 straipsnio 1 daliai.

VII

Dėl Įstatymo 31 straipsnio 2 dalies, 4 dalies ir 6 dalies 2 punkto atitikimo Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

7.1. Įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „ministras vadovauja ministerijos padaliniams tiesiogiai ar per viceministrus ir ministerijos sekretorių, o departamentams, tarnyboms ir inspekcijoms prie ministerijos, kitoms ministerijoms pavaldžioms įstaigoms bei organizacijoms – per šių institucijų vadovus“. Pareiškėjo nuomone, tai prieštarauja Konstitucijos 98 straipsniui.

Įstatymo 31 straipsnio 2 dalis reguliuoja, kaip ministras gali įgyvendinti Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje jam nustatytą kompetenciją vadovauti ministerijai. Sprendžiant, ar Įstatymo 31 straipsnio 2 dalis neprieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai, esminę reikšmę turi tai, kad Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje nėra nustatyta, kokia tvarka ministras įgyvendina jam Konstitucijoje numatytą kompetenciją. Ši tvarka nustatoma įstatymuose, Vyriausybės nutarimuose, kituose teisės aktuose. Įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje išdėstyta nuostata, kad ministras gali vadovauti ministerijos padaliniams tiesiogiai ar per viceministrus, ministerijos sekretorių ar kitų ministerijoms pavaldžių įstaigų vadovus, leidžia ministrui savarankiškai ir nekliudomai pasirinkti ir taikyti įvairius, ministro nuomone, racionaliausius, vadovavimo ministerijos padaliniams ir jai pavaldžioms įstaigoms būdus. Minėta Įstatymo nuostata nepaneigia ir neapriboja Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje nustatytos ministro kompetencijos vadovauti ministerijai ir spręsti jos kompetencijai priklausančius klausimus.

7.2. Įstatymo 31 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „viceministras rūpinasi jam ministro skirtu ministerijos darbo baru, per ministerijos sekretorių ir atitinkamus ministerijos įstaigų vadovus koordinuoja ir užtikrina jo įgaliojimams priskirtose srityse ministro nustatytos politikos įgyvendinimą, teikia ministrui įstatymų ir kitų teisės aktų projektus“. Pareiškėjo nuomone, tai prieštarauja Konstitucijos 98 straipsniui.

Pažymėtina, kad pagal Įstatymo 31 straipsnio 3 dalį viceministro kompetenciją nustato ministras ir kad viceministras yra tiesiogiai atsakingas ministrui. Turėdamas teisę nustatyti viceministro kompetenciją, ministras taip pat turi teisę reglamentuoti viceministro veiklą santykiuose su ministerijos padaliniais ar ministerijai pavaldžiomis įstaigomis, taip pat nustatyti viceministro įgaliojimus vykdant valdymo funkcijas. Todėl nėra teisinio pagrindo teigti, kad Įstatymo 31 straipsnio 4 dalyje esanti norma paneigia ar apriboja ministro kompetenciją vadovauti ministerijai, kuri yra nustatyta Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje.

Nagrinėjamo klausimo kontekste svarbią reikšmę turi tai, kad Įstatymo 31 straipsnio 4 dalyje nustatyta viceministro kompetencija skiriasi nuo ministro kompetencijos, kuri nustatyta Konstitucijoje ir šiame Įstatyme. Viceministras neturi teisės vadovauti ministerijai, negali spręsti jos kompetencijai priklausančių klausimų, neturi teisės leisti įsakymų, kuriais tvirtinami teisės aktai, ir pan. Viceministras, kaip minėta, rūpinasi ministerijos darbo baru, kurį nurodo ministras, koordinuoja jam priskirtose srityse ministro nustatytos politikos įgyvendinimą ir kt. Pagal Įstatymo

26 straipsnio 2 dalį „ministrą gali laikinai pavaduoti tik Ministro Pirmininko paskirtas kitas Vyriausybės narys“. Ši teisės norma pakartoja Konstitucijos 98 straipsnio 2 dalyje išdėstytą normą. Taigi Įstatyme nėra nustatyta, kad viceministras turi teisę vykdyti Konstitucijoje ministrui priskirtus įgaliojimus ar pavaduoti ministrą.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 31 straipsnio 2 ir 4 dalys neprieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

7.3. Įstatymo 31 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatyta, kad tais atvejais, kai ministerijų veiklą reguliuojantys įstatymai nenustato kitaip, ministerijos sekretorius „atsako už ministerijos ūkinę bei finansinę veiklą“. Pareiškėjas teigia, kad tai prieštarauja Konstitucijos 98 straipsniui. Pareiškėjo nuomone, pagal Konstituciją už ūkinę ir finansinę ministerijos veiklą turėtų atsakyti ne ministerijos sekretorius, o ministras.

Pažymėtina, kad Įstatymo 31 straipsnio 6 dalies 2 punkte esanti teisės norma interpretuotina kaip nustatanti, kokia veiklos sritis yra priskirta ministerijos sekretoriui, taip pat kaip nurodanti, koks konkrečiai ministerijos pareigūnas turi rūpintis ūkine bei finansine ministerijos veikla ir už tai atsakyti. Ši norma negali būti aiškinama kaip nustatanti, jog ministras neatsako už ministerijos ūkinę ir finansinę veiklą. Ministras, pagal Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalį turėdamas įgaliojimus vadovauti ministerijai, kartu yra atsakingas už visos ministerijos veiklą, už tai, kad būtų vykdomi įstatymai, Vyriausybės nutarimai ir kiti teisės aktai. Vadinasi, ministras taip pat yra atsakingas už ūkinę ir finansinę ministerijos veiklą nepriklausomai nuo šios veiklos pobūdžio ir nepaisant to, kad pagal Įstatymą ši veiklos sritis yra priskirta ministerijos sekretoriui, o Įstatymas numato ir kito subjekto, t. y. ministerijos sekretoriaus, atsakomybę už šią veiklą.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 31 straipsnio 6 dalies 2 punktas neprieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

VIII

Dėl Įstatymo 37 straipsnio 4 dalies atitikimo Konstitucijos 95 straipsnio 1 daliai.

8.1. Įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „svarbiausi klausimai gali būti aptariami prieš Vyriausybės posėdžius Ministro Pirmininko sudarytuose nuolatiniuose arba laikinuosiuose Vyriausybės komitetuose, taip pat Vyriausybės sekretoriaus šaukiamuose ministerijų sekretorių pasitarimuose“. Pareiškėjo nuomone, tai prieštarauja Konstitucijos 95 straipsnio 1 daliai.

Konstitucijos 95 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Lietuvos Respublikos Vyriausybė valstybės valdymo reikalus sprendžia posėdžiuose visų Vyriausybės narių balsų dauguma priimdama nutarimus“.

Nurodytoje teisės normoje nustatyta Vyriausybės veiklos organizacinė forma, t. y. klausimai sprendžiami Vyriausybės posėdžiuose; nurodyta, kokia balsų dauguma reikalinga nutarimams priimti, t. y. už juos turi balsuoti daugiau kaip pusė visų Vyriausybės narių; nustatyta Vyriausybės priimamų teisės aktų rūšis, t. y. valstybės valdymo reikalai sprendžiami priimant Vyriausybės nutarimą. Apibendrinant Įstatymo 95 straipsnio 1 dalyje išdėstytos teisės normos turinį darytina išvada, kad ši norma nustato, kokiu būdu Vyriausybė sprendžia valstybės valdymo reikalus.

8.2. Įstatymo 37 straipsnio 4 dalies norma, kad „svarbiausi klausimai gali būti aptariami prieš Vyriausybės posėdžius Ministro Pirmininko sudarytuose nuolatiniuose arba laikinuosiuose Vyriausybės komitetuose, taip pat Vyriausybės sekretoriaus šaukiamuose ministerijų sekretorių pasitarimuose“, reguliuoja kitokio pobūdžio santykius, t. y. nustato organizacines formas (nagrinėjamu atveju – klausimų aptarimas nuolatiniuose arba laikinuosiuose komitetuose, ministerijų sekretorių pasitarimuose), kurias taikant dar prieš svarstant klausimus Vyriausybės posėdžiuose galima aptarti jų sprendimo būdus, suderinti skirtingus požiūrius, išklausyti specialistų nuomones ir kt. Taigi Įstatymo 37 straipsnio 4 dalis reguliuoja tik pasirengimą svarstyti klausimus Vyriausybės posėdyje. Tokį šios normos turinio aiškinimą patvirtina ir Įstatymo 39 straipsnis,

kuriame nurodoma, kad tais atvejais, kai iškyla nesutarimų dėl teisės aktų projektų, apimančių kelių ministrų valdymo sritis, klausimai gali būti svarstomi Vyriausybės komitete.

Įstatymo 37 straipsnio 4 dalyje nenustatyta, kad Vyriausybės nuolatiniuose arba laikinuosiuose komitetuose ar ministerijų sekretorių pasitarimuose galėtų būti sprendžiami Vyriausybės kompetencijai priskirti klausimai ir priimami teisinius padarinius sukeliantys sprendimai. Pagal Įstatymo 39 straipsnio 5 dalį Vyriausybės posėdyje svarstant nutarimo projektą, kuris prieš tai buvo aptartas komitete, šio komiteto posėdžio pirmininkas informuoja apie ministrų (jų įgaliotų atstovų) susitarimus ar diskusijų išvadas. Įstatymas nenumato, kad Vyriausybė, spręsdama jos kompetencijai priskirtus klausimus, būtų kaip nors saistoma Vyriausybės komitetuose pasiektų ministrų susitarimų ar ten vykusių diskusijų išvadų, taip pat ministerijų sekretorių pasitarimuose suformuluotų nuostatų. Tokią išvadą patvirtina ir jau minėta Įstatymo 37 straipsnio 1 dalis, kurioje nustatyta, kad valstybės valdymo reikalus Vyriausybė sprendžia posėdžiuose visų Vyriausybės narių balsų dauguma priimdama nutarimus. Pažymėtina, kad ši norma pakartoja Konstitucijos 95 straipsnio 1 dalyje išdėstytą teisės normą.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 37 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Konstitucijos 95 straipsnio 1 daliai.

IX

Dėl Įstatymo 45 straipsnio 4 dalies atitikimo Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

9.1. Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „Vyriausybės sekretorius pagal savo kompetenciją gali leisti pavedimus – rezoliucijas ministerijoms (ministerijų sekretoriams) ar įstaigoms prie Vyriausybės“. Pareiškėjo nuomone, tai prieštarauja Konstitucijos 98 straipsnio 1 daliai.

9.2. Pažymėtina, kad Vyriausybės sekretoriaus pareigybė Konstitucijoje neminima. Seimas, Įstatymu nustatydamas Vyriausybės sekretoriaus teisinį statusą, yra saistomas Konstitucijos preambulėje suformuluoto teisinės valstybės principo ir Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto principo, kad valdžios galias riboja Konstitucija. Pastarasis principas nagrinėjamo prašymo kontekste reiškia ir tai, kad įstatymais ar kitais teisės aktais Vyriausybės sekretoriui negali būti suteikti tokie įgaliojimai, kurie Konstitucijoje yra priskirti kitiems subjektams, taip pat įgaliojimai, kurie paneigtų ar kaip nors apribotų arba suvaržytų šių subjektų konstitucinę teisę vykdyti Konstitucijos jiems priskirtus įgaliojimus.

9.3. Pagal Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalį ministerijai vadovauja ministras. Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatyta Vyriausybės sekretoriaus teisė leisti pavedimus – rezoliucijas ministerijoms iš esmės reiškia teisę duoti pavedimus ministrui.

Pagal Konstitucijos 96 straipsnio 2 dalį ministras yra tiesiogiai pavaldus Ministrui Pirmininkui. Tai reiškia, kad teisiškai ministras jokiems kitiems subjektams nėra pavaldus, kad pagal Konstituciją ministrui pavedimus gali duoti tik Ministras Pirmininkas, o Konstitucijos nustatytais atvejais – Respublikos Prezidentas. Jokiems kitiems subjektams, taip pat ir Vyriausybės sekretoriui, Konstitucija nenumato teisės duoti pavedimus ministrui.

Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustačius Vyriausybės sekretoriaus teisę leisti pavedimus – rezoliucijas ministerijoms, yra sukurta tokia teisinė situacija, kai tik Ministrui Pirmininkui pavaldžiam subjektui, t. y. ministrui, pavedimus atitinkamai veikti gali duoti ir kitas subjektas – Vyriausybės sekretorius. Toks teisinis reguliavimas yra konstituciškai nepagrįstas ir dėl to, kad jis nustato, jog Konstitucijoje nurodytam subjektui, t. y. ministrui, pavedimus gali duoti subjektas, kuris Konstitucijoje apskritai neminimas.

9.4. Pagal Įstatymo 31 straipsnio 1 dalį ministerijos sekretorius yra aukščiausiasis ministerijos karjeros pareigūnas. Ministerijos sekretorių skiria ir atleidžia ministras. Kaip minėta, Konstitucijoje nustatyta ministro kompetencija vadovauti ministerijai reiškia, kad jis turi teisę priimti sprendimus ministerijos kompetencijai priklausančiais klausimais, duoti visiems ministerijos

darbuotojams privalomus vykdyti nurodymus, reikalauti, kad šie nurodymai būtų vykdomi, taikyti drausminio ir kito poveikio priemones jo nurodymų nevykdantiems ministerijos darbuotojams ir pan. Įgaliojimai vadovauti ministerijai taip pat suponuoja asmeninę ministro atsakomybę už visą ministerijos veiklą ir už tai, kad ministerijos darbuotojai tinkamai atliktų savo pareigas. Tuo tarpu Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje esanti teisės norma, pagal kurią ministerijos sekretoriui pavedimus gali duoti Vyriausybės sekretorius, sukuria tokią teisinę situaciją, kai ministrui pavaldžiam ministerijos pareigūnui – ministerijos sekretoriui nurodymus atitinkamai veikti gali duoti kitos valstybės institucijos (nagrinėjamu atveju – Vyriausybės kanceliarijos) pareigūnas. Toks teisinis reguliavimas apriboja Konstitucijos 98 straipsnio 1 dalyje nustatytą ministro kompetenciją vadovauti ministerijai.

9.5. Sprendžiant, ar Įstatymo 45 straipsnio 4 dalis, pagal kurią Vyriausybės sekretorius gali leisti pavedimus – rezoliucijas įstaigoms prie Vyriausybės, atitinka Konstituciją, svarbu nustatyti, kokios įstaigos yra laikomos įstaigomis prie Vyriausybės, koks jų teisinis statusas, kam yra pavaldūs įstaigų prie Vyriausybės vadovai.

Pažymėtina, kad Konstitucijoje vartojama ne sąvoka „įstaiga prie Vyriausybės“, bet „Vyriausybės įstaiga“ (94 straipsnio 3 punktas). Konstitucijoje neatskleidžiama, kokios įstaigos yra laikomos „Vyriausybės įstaigomis“, taip pat nenurodoma, koks yra minėtų įstaigų teisinis statusas.

Įstatyme yra vartojamos įvairios sąvokos: „Vyriausybės įstaigos“ (33 straipsnis), „Vyriausybės institucijos“ (45 straipsnio 3 dalis), „įstaigos prie Vyriausybės“ (45 straipsnio 4 dalis).

Įstatyme atskleista tik viena iš paminėtų sąvokų – paaiškinta, kas yra Vyriausybės įstaiga. Pagal Įstatymo 33 straipsnio 1 dalį Vyriausybės įstaigos yra departamentai, kontrolės ar apskaitos funkcijas vykdančios tarnybos, agentūros, inspekcijos ir kitos įstaigos, kurias Vyriausybė gali steigti ministerijų funkcijoms nepriskirtiems klausimams spręsti. Sąvokos „įstaiga prie Vyriausybės“, taip pat „Vyriausybės institucija“ Įstatyme neatskleistos.

Įstatyme yra apibūdinamas tik Vyriausybės įstaigų teisinis statusas: jas steigia Vyriausybė; įstaigos steigiamos ministerijų funkcijoms nepriskirtiems klausimams spręsti; įstaigai vadovauja jos vadovas (departamentui – generalinis direktorius, tarnybai – direktorius, inspekcijai – viršininkas); įstaigų uždaviniai, funkcijos ir teisės nustatomos jų nuostatuose, kuriuos tvirtina Vyriausybė; Vyriausybės nutarimu įstaiga gali būti pavaldi ministrui (33 straipsnis); Vyriausybės įstaigos gali leisti teisės aktus, kuriuose nustatomos, keičiamos ar pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos (34 straipsnio 2 dalis). Įstatyme nurodomi ir kai kurie kiti Vyriausybės įstaigų teisinio statuso elementai.

Įstatyme nėra teisės normų, kurios numatytų Vyriausybės institucijų ar įstaigų prie Vyriausybės teisinio statuso ypatumus ir pagal teisinį statusą ar kitus požymius išskirtų jas iš Vyriausybės įstaigų. Priešingai, remiantis Įstatymo 45 straipsnio 1 dalimi, kurioje nurodomi departamentai prie Vyriausybės, ir Įstatymo 33 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią departamentai yra viena iš Vyriausybės įstaigų rūšių, galima daryti išvadą, kad departamentas prie Vyriausybės yra Vyriausybės įstaiga. Taigi sistemiškai analizuojant Įstatyme pavartotų sąvokų „Vyriausybės įstaiga“, „Vyriausybės institucija“, „įstaiga prie Vyriausybės“ tarpusavio santykį galima daryti išvadą, kad „įstaiga prie Vyriausybės“ priskirtina Vyriausybės įstaigų grupei ir yra Vyriausybės įstaigų sistemos sudedamoji dalis. Sąvoka „Vyriausybės institucijos“ yra dar bendresnė ir interpretuotina kaip apimanti ir Vyriausybės įstaigas.

9.6. Pagal Įstatymo 33 straipsnio 3 dalį Vyriausybės įstaigai vadovauja jos vadovas. Vyriausybės įstaigos vadovas sprendžia įstaigos kompetencijai priskirtus klausimus, taip pat vykdo kitas įstatymu ir Vyriausybės nutarimu nustatytas funkcijas. Įstatymo 33 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad „Vyriausybės įstaigos vadovas yra asmeniškai atsakingas, kad įstaiga spręstų jai pavestus uždavinius“. Vyriausybės įstaigos vadovas yra pavaldus Ministrui Pirmininkui (Įstatymo 33 straipsnio 3 dalis).

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Įstatymą įstaigai prie Vyriausybės vadovauja jos vadovas, Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustatyti Vyriausybės sekretoriaus įgaliojimai leisti pavedimus – rezoliucijas įstaigoms prie Vyriausybės iš esmės reiškia įgaliojimus duoti pavedimus įstaigų prie Vyriausybės vadovams.

Jau minėta, kad nustatydamas Vyriausybės sekretoriaus teisinį statusą Seimas yra saistomas Konstitucijoje įtvirtintų principų, iš jų ir teisinės valstybės principo. Nagrinėjamos bylos kontekste šis principas reiškia ir tai, kad valstybės valdymo srityje įstatymu ar kitu teisės aktu subjektui galima nustatyti teisę duoti pavedimus kitam subjektui tada, kai tarp jų yra pavaldumo santykiai. Kitaip tariant, pavedimus galima duoti tik pavaldžiam subjektui. Įstatymo 45 straipsnio 4 dalyje nustačius, kad Vyriausybės sekretorius turi teisę leisti pavedimus – rezoliucijas įstaigoms prie Vyriausybės, nurodytas teisinės valstybės principas yra pažeidžiamas, nes Vyriausybės sekretoriui yra suteikta teisė leisti pavedimus įstaigos prie Vyriausybės vadovui, kuris pagal Įstatymą yra pavaldus ne Vyriausybės sekretoriui, o Ministrui Pirmininkui.

Vadovaujantis išdėstytais motyvais darytina išvada, kad Įstatymo 45 straipsnio 4 dalis, kurioje nustatyta Vyriausybės sekretoriaus teisė pagal savo kompetenciją leisti pavedimus – rezoliucijas ministerijoms (ministerijų sekretoriams) ar įstaigoms prie Vyriausybės, prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 96 straipsnio 2 daliai ir 98 straipsnio 1 daliai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 53, 54, 55 ir 56 straipsniais,

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

n u t a r i a:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 8 straipsnio 2 ir 4 dalys, 9 straipsnio 4 dalis, 22 straipsnio 1 punktas, 31 straipsnio 2 ir 4 dalys, 6 dalies 2 punktas, 37 straipsnio 4 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 4 punktas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai ir 101 straipsnio 3 dalies 4 punktui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 24 straipsnio 2 dalies 5 punktas ta apimtimi, kuria nustato Ministro Pirmininko teisę skirti ir atleisti iš pareigų viceministrus, departamentų prie ministerijos vadovus bei jų pavaduotojus, 24 straipsnio 2 dalies 11 punktas, 26 straipsnio 3 dalies 7 punktas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 96 straipsnio 2 daliai ir 98 straipsnio 1 daliai.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 45 straipsnio 4 dalis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 96 straipsnio 2 daliai ir 98 straipsnio 1 daliai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai: Egidijus Jarašiūnas
Egidijus Kūris
Zigmas Levickis
Augustinas Normantas
Vladas Pavilonis
Jonas Prapiestis

Vytautas Sinkevičius
Stasys Stačiokas
Teodora Staugaitienė
